



**Sara Pykäläinen
Ayan Sheekh**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2021

DIGITAIIDOILLA KOHTI KOTOUTUMISTA JA OSALLISUUTTA

**HAKEVA-HANKKEEN DIGIPAJAT MAAHAN MUUTTANEIDEN
NAISTEN DIGITAITOJA VAHVISTAMASSA**



TIIVISTELMÄ

Pykäläinen, Sara & Sheekh, Ayan

Digitaidoilla kohti kotoutumista ja osallisuutta: Hakeva-hankkeen digipajat maahan muuttaneiden naisten digitaitoja vahvistamassa

58 sivua ja 5 liitettä

Syksy 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia maahan muuttaneiden naisten kokemuksia Hakeva-hankkeen digipajoista. Digitaidoilla on merkittävä rooli kotoutumisen ja osallisuuden toteutumisessa. Helsingin työväenopiston Hakeva-hankkeen tavoitteena on ollut järjestää digitaitoja vahvistavaa koulutusta henkilöille, joilla on puutteelliset perustaidot digiosaamisessa. Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat maahan muuttaneet naiset, jotka ovat tällä hetkellä kotiäitejä. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään Hakeva-hankkeen raportoinnissa.

Opinnäytetyö oli muodoltaan määrällinen ja laadullinen. Hakeva-hankkeen digipajojen osallistujille laadittiin sähköinen kyselylomake. Kysely toteutettiin keväällä 2021. Tutkimusaineistoon sisältyi lisäksi hankkeen työntekijän sekä sitä, miten digipajojen opettajien ja vertaisohjaajien puolistrukturoidut haastattelut. Haastattelut toteutettiin myös keväällä 2021.

Tutkimuskysymykset koskivat digipajoihin osallistuneiden naisten kokemuksia opetuksesta sekä miten digipajoja voidaan kehittää vastaamaan kohderyhmän tarpeita. Kyselylomakkeiden tuloksia sekä haastattelujen litterointeja analysoitiin etsimällä vastauksia näihin tutkimuskysymyksiin.

Kyselylomakkeen tulokset osoittivat, että digipajat koettiin hyödylliseksi ja niitä toivottiin lisää. Osallistujien lähtötasot digitaitojen ja suomen kielen suhteen olivat vaihtelevia, mutta halu ja tarve vahvistaa digitaitoja oli yhteinen. Sähköisen asiainnin sekä eri sovellusten käyttö tuottaa monilla haasteita. Haastattelujen tulokset korostivat vertaistuen ja turvallisen ilmapiirin merkitystä. Naisten itsenäisen toiminnan tukeminen on koettu tärkeäksi, sillä se edistää kotoutumista merkittävästi. Digipajojen kehittämiseksi suunnitteilla on jatkaa Hakeva-hankkeen toimivia toteutusmuotoja sekä toteuttaa uusia kokeiluja useiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Asiasanat: digitalisaatio, kotiäidit, kotoutuminen, monikulttuurisuus, osallisuus

ABSTRACT

Pykäläinen, Sara & Sheekh, Ayan

Digital Skills for Inclusion and Integration: Experiences of immigrant women of the digital workshops of the Hakeva project

58 p., 5 appendices

Autumn 2021

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The aim of the thesis was to examine the experiences of immigrant women of participating in the digital workshops of the Hakeva project. Digital skills have a significant role in inclusion and integration. The Hakeva project run by the Adult Education Centre of the City of Helsinki, offers digital learning courses for people who need support in basic digital skills. The target group for this thesis were immigrant women who are currently stay-at-home mothers. The results of this thesis will be used in the Hakeva project reports.

The research methods of the thesis were qualitative and quantitative. The participants of the digital workshops filled in an online questionnaire in the spring of 2021. Our research data also included interviews with the Hakeva project's employee, the digital workshop teachers and group facilitators.

The research questions of the thesis focus on the women's experiences of the digital workshops and how the workshops could be developed in the future to better serve the participants' needs. The answers from the questionnaires as well as the transcripts of the interviews were analysed from the viewpoint of these questions.

The results of the questionnaire indicated that the digital workshops were useful to the participants and there is a demand for more digital teaching. The starting level of the participants in terms of digital skills and Finnish language skills varies greatly. All the participants share a need and desire to strengthen their digital skills. The use of online services and various applications were found to be very challenging. The interviews emphasised the importance of peer support and a safe learning environment. Supporting the independence of the women in handling their affairs is central for integration. The Hakeva project aims to develop their digital workshops in the future by continuing formats of digital workshops that have been found to be successful as well as trying out new formats with different partner organisations.

Keywords: digitalisation, immigrants, inclusion, integration, stay-at-home mothers

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OSALLISUUS	6
2.1 Osallisuus hyvinvoinnin edistäjänä	6
2.2 Aktiivinen kansalaisuus	7
3 KOTOUTUMINEN	9
3.1 Mitä kotoutuminen tarkoittaa?	9
3.2 Kuka on maahan muuttanut henkilö?	10
4 DIGITAI DOT	12
4.1 Digitaidot kansalaistaitona	12
4.2 Digitaalisten palvelujen saavutettavuus	13
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	15
5.2 Tutkimusympäristö ja kohdejoukko	15
5.2.1 Yhteistyökumppani Hakeva-hanke	16
5.2.2 Kotiva-kurssi ja vertaisryhmät	17
5.3 Tutkimusmenetelmät	18
5.3.1 Aineiston keruu	19
5.3.2 Aineiston analysointi	21
6 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET	23
6.1 Moninaiset digitaidot ja -välineet	23
6.2 Digitaalisten taitojen kehittyminen	24
6.3 Sähköinen asiointi	25
6.4 Vertaistuen ja kielen merkitys	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
7.1 Johtopäätökset	30
7.2 Eettisyys ja tutkimuksen luotettavuus	32
7.3 Pohdinta opinnäytetyöprosessista	33
7.4 Ammatillinen kasvu	34
LÄHTEET	36
LIITE 1. Kyselylomake	40
LIITE 2. Haastattelukysymykset	55
LIITE 3. Saatekirje kyselyn osallistujille	56
LIITE 4. Saatekirje haastatteluun osallistujille	57
LIITE 5. Suostumuslomake haastateltaville	58

1 JOHDANTO

Osallisuus ja kotoutuminen merkitsevät mahdollisuutta elää hyvää elämää ja löytää oma paikkansa siinä ympäristössä, missä ihminen asuu. Nyky-yhteiskunnassa toimiminen edellyttää monenlaista osaamista, jotta henkilö voi saavuttaa tarvitsemiaan palveluja ja osallistua toimintaan. Digitaidot ovat vakiintuneet tarpeellisiksi kansalaistaidoiksi näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ovat lisänneet entisestään digitaalisten palveluiden ensisijaisuutta ja siirtäneet opetus- ja harrastustoimintaa virtuaalisille alustoille. Erityisesti aikuisopetusta on toteutettu etäopetuksena esimerkiksi Google Meetissä ja monet vertaisryhmät ovat tavanneet Zoomissa tai Teamsissä.

Euroopan komission julkaisema osallisuuden ja kotouttamisen toimintasuunnitelma vuosille 2021–2027 nostaa erikseen esille digitalisaatioon liittyvät eriarvoisuuden haasteet. Komissio aikoo tukea digitaitojen vahvistamiseen liittyviä hankkeita maahan muuttaneiden parissa ja jäsenmaita kehoitetaan sisällyttämään digitaalista lukutaitoa kotoutumiskoulutuksiin. (European Commission, 2020, 22–23.) Suomessa on jo jonkin aikaa tarjottu digiohjausta ja –tukea maahan muuttaneille osana kotoutumistoimintaa.

Digitaitojen puutteita on erityisesti maahan muuttaneilla naisilla, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Tuoreimman FinMonik-tutkimuksen mukaan kotiäitien osuus ulkomaalaistaustaisten naisten joukossa on huomattavasti suurempi koko väestön naisiin verrattuna. Ulkomaalaistaustaisista kotiäideistä suurin osa oli kotoisin Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta. (Kuusio, Seppälä ym., 2

Tutkimuksemme kohdistuu Hakeva-hankkeen toteuttamiin digipajoihin, jotka tavoittavat juuri tätä kohderyhmää. Hakeva - digiyhteiskunnan perustaidot on Opetushallituksen rahoittama hanke, jonka yhtenä päätavoitteena on edistää syrjäytymisvaarassa olevien maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten digitaitoja (Helsingin kaupunki, 2019). Kahden vuoden hanke alkoi vuoden 2019 alussa ja sai jatkorahoitusta vielä kahdeksi vuodeksi lisää. Tutkimuksemme tuloksia hyödynnetään myös hankkeen raportissa.

Tutkimus toteutettiin keväällä 2021 teettämällä kysely Helsingin työväenopiston Kotiva- suomen kielen kurssien sekä arabian- ja somalinkielisten vertaisryhmien osallistujille. Vastaukset annettiin nimettömänä eikä lomakkeilla kerätty henkilö- tietoja. Haastattelimme lisäksi Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijaa sekä ryhmien digiopettajia ja vertaisohjaajia. Tarkoituksena oli selvittää digipajojen osallistujien kokemuksia opetuksesta sekä digitaidoista. Lähtökohtana tutkimuksemme oli, että digitaidoilla on keskeinen rooli kotoutumisen ja osallisuuden toteutumisessa.

2 OSALLISUUS

2.1 Osallisuus hyvinvoinnin edistäjänä

Osallisuus on vahvasti mukana hyvinvointiin liittyvässä keskustelussa ja se on keskeinen tavoite sosiaalityössä. Tämä tulee ilmi myös sosiaalihuoltoa koskevassa lainsäädännössä. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää osallisuutta ja vähentää eriarvoisuutta. Osallisuuden edistämistä toteutetaan sosiaalityön ja -ohjauksen kautta vahvistamalla toimintakykyä ja elämänhallintaa. Yksilön hyvinvoinnin lisäksi laissa puhutaan myös osallisuuden vahvistamisesta sosiaalisen kuntoutuksen kautta, johon liittyy sosiaalinen vuorovaikutus ja ryhmätoiminta. (L 1301/2014.)

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus on ”mukanaoloa, vaikuttamista sekä huolenpitoa ja yhteisesti rakennetusta hyvinvoinnista osalliseksi pääsemistä.” Osallisuuden edistämisen kohderyhminä ovat mainittuina maahanmuuttajat sekä muut erityisryhmät. (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.) FinMonik-tutkimus ulkomaalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista käsittelee osallisuutta sosiaalisten suhteiden, sosiaalisen ja poliittisen osallistumisen sekä kuulumisen kokemuksen ja koetun elämänlaadun kautta (Kuusio ym., 2020, 65–87).

Osallisuus on laaja käsite, jota voi tarkastella monesta näkökulmasta. Martha Nussbaumin capability-viitekehys tarkastelee toimintavalmiuksia ja pystyvyyttä. Toimintavalmiuksiin liittyy vapaus ja mahdollisuus tehdä valintoja ja toteuttaa toimintaa, joka luo hyvän elämän. Nussbaum erittelee kymmenen toimintavalmiutta, joita ihmisarvoinen elämä edellyttää. Listaan kuuluvat fyysisen terveyden ja koskemattomuuden lisäksi myös ajattelun ja tunteiden ilmaiseminen sekä yhteyden rakentaminen muihin ihmisiin ja ympäröivään luontoon. Ihmisarvoinen elämä edellyttää myös syrjimättömyyttä uskonnon, etnisen taustan, seksuaalisen suuntautumisen tai muun ominaisuuden perusteella sekä mahdollisuuden hallita omaa elämäänsä. Poliittinen osallistuminen sekä mahdollisuus hankkia ja pitää omaisuutta kuuluvat myös Nussbaumin listaan. (Nussbaum, 2011, 25, 32–34.) Näiden mahdollisuuksien toteutuminen synnyttää osallisuutta.

Osallisuutta voi myös lähestyä jaottelulla kolmeen eri osallisuuden osa-alueeseen. Ensimmäinen osa-alue on osallisuus omaan elämään, johon sisältyvät autonomia, ennakoitavuus sekä elämän hallittavuus. Perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi ihminen tarvitsee mahdollisuutta osallistua hyvinvointia tukevaan ja sitä lisäävään toimintaan. Tähän osallisuuden osa-alueeseen lukeutuvat terveys- ja sosiaalipalvelut sekä erityisesti matalan kynnyksen toiminta, johon on helppo osallistua ja, jossa on tarjolla monenlaista tekemistä. (Isola ym., 2017, 23, 25–27.)

Osallisuuden toinen osa-alue liittyy vaikuttamiseen ja sen kautta syntyvään merkityksellisyyden kokemukseen. Tavoitteena on vastavuoroisuus, jossa ihminen pääsee sekä vaikuttamaan että vaikuttamaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Mahdollisuus vaikuttaa ja jättää itsestään jokin jälki luo toivoa ja voimaannuttaa ihmistä. Asiakkaiden osallistuminen palveluiden kehittämiseen on hyvä esimerkki tällaisen osallisuuden toteuttamisesta käytännössä. Kolmas osa-alue keskittyy yhteisen hyvän toteuttamiseen paikallisen osallisuuden kautta. (Isola ym., 2017, 29–32, 38.) Osallisuutta kokeva ihminen elää hyvää elämää, jossa toteutuvat yksilölliset tarpeet sekä yhteys muihin.

2.2 Aktiivinen kansalaisuus

Osallisuuden toteutumiseen liittyy käsite aktiivisesta kansalaisuudesta. Euroopan komission määrittelyn mukaan aktiivinen kansalaisuus on: ”Kansalaisten osallistuminen kulttuuri- ja talouselämään sekä poliittiseen, demokraattiseen ja yhteiskunnalliseen elämään yhteiskunnassa kokonaisuudessaan ja yhteisössä.” (Komission tiedonanto, 2001.) Aktiivinen kansalaisuus näyttäytyy myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Hyvinvointikompassissa, joka arvioi kansalaisten osallisuutta poliittisen osallisuuden ja järjestötoiminnan kautta. Osallisuuden mittareina toimivat osallistuminen järjestötoimintaan sekä kuntavaaleissa äänestäminen. (Karvonen, 2019, s. 97–98.)

Suomessa oleskeluluvan saaneilla muun maan kansalaisilla on mahdollisuus äänestää kuntavaaleissa (L 410/2015) ja sen myötä toteuttaa poliittista osallisuutta.

Muut osallisuuden tekijät vaikuttavat myös poliittiseen osallistumiseen. Ulkomaalaistaustaisten äänestysaktiivisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä on tutkittu ja verrattu syntyperäisten kansalaisten äänestysaktiivisuuteen. Molempien ryhmien kohdalla sosioekonomisilla tekijöillä (koulutus, ammattiluokka, tulot ja omaisuus) on vaikutus äänestysaktiivisuuteen. Vuoden 2012 kunnallisvaalien kohdalla tutkimus osoitti, että kaikkien sosioekonomisten tekijöiden huomioiminen kavensi syntyperäisten ja ulkomaalaistaustaisten äänestäjien välistä eroa. Näiden tekijöiden huomioimisen jälkeenkin ulkomaalaistaustaisten äänestysaktiivisuus oli silti vähäisempää kuin syntyperäisten suomalaisten. (Wass & Weide, 2015, s. 56, 58.) FinMonik-tutkimuksen mukaan suurin syy ulkomaalaistaustaisilla äänioikeutetuilla olla äänestämättä on tiedon puute (Kuusio, Lämsä ym., 2020-b, 72). Kotoutumisen kannalta on siten tarpeen kiinnittää huomioita tiedon antamiseen ja sen myötä poliittisen osallistumisen vahvistamiseen.

Toinen merkittävä aktiivisen kansalaisuuden ulottuvuus on osallistuminen sosiaaliseen toimintaan. Euroopan komission julkaisema osallisuuden ja kotouttamisen toimintasuunnitelma korostaa yhteisöllisen toiminnan merkitystä sosiaalisen osallisuuden toteutumisessa. Kaikenlainen yhteistoiminta, esimerkiksi urheilun tai kulttuurin parissa voi vahvistaa kuuluvuuden tunnetta ja toisten kunnioittamista. (European Commission, 2020, s. 20.) Harrastukset, järjestötoiminta tai muu vaikuttaminen saavat aikaan osallisuutta synnyttämällä kuuluvuuden tunnetta (Pajula, 2014, s. 11). Järjestöjen ja muiden yhteisöjen tarjoama toiminta voi parhaimmillaan tukea yksilöiden hyvinvointia ja mahdollistaa aktiivista kansalaisuutta.

3 KOTOUTUMINEN

3.1 Mitä kotoutuminen tarkoittaa?

Kotoutumislaisissa kotoutumisella tarkoitetaan vuorovaikutteista kehitystä maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välillä. Tavoitteena on tukea maahan muuttanutta antamalla hänelle tarvittavat tiedot ja taidot, joita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvitaan. Kotoutumisen edistämiseen kuuluu myös mahdollisuus ylläpitää omaa kieltä ja kulttuuria. (L 1386/2010.) Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa korostuu ympäristön ja yhteiskunnan olosuhteiden merkitys. Kotoutuminen vaatii niin maahan muuttaneelta ihmiseltä kuin häntä vastaanottavalta yhteiskunnalta ja yhteisöltä muutosta ja sopeutumista. (Castaneda ym., 2018, s. 58.)

Kotoutuminen on prosessiltaan pitkä ja saattaa kestää vuosia. Turvapaikanhakijoiden osalta kotoutuminen alkaa jo turvapaikan hakuvaiheessa. Asettuminen uuteen maahan saattaa aiheuttaa stressiä ja psyykkisiä kuormituksia. Tärkeintä on, että yhteiskunta ja muut yhteisöt tukevat kotoutujan sopeutumista. Näin ollen kotoutumispalveluilla on iso rooli pakolaisen kotoutumisessa. (Castaneda ym., 2018, s. 57–58.) Euroopan komission osallisuuden ja kotouttamisen toimintasuunnitelma korostaa maahan muuttaneiden maahan saapumiseen liittyvien tekijöiden sekä yksilöllisten taustojen huomioimista kotoutumistoimenpiteissä. Onnistunut kotoutuminen edellyttää varhaisen tuen lisäksi pitkäjänteistä panostamista kotoutumispalveluihin. Perhe-elämään liittyvät velvollisuudet voivat hidastaa maahan muuttaneiden naisten sopeutumista yhteiskuntaan. (European Commission, 2020, s. 6–7.)

Kotoutumista pyritään edistämään Suomessa kotoutumislain (L 1386/2010) määrittelemän kotoutumissuunnitelman sekä alkukartoituksen kautta. Nämä toimenpiteet palvelevat erityisesti työttömänä työnhakijana olevia henkilöitä. Kotona lasta hoitavalla vanhemmalla ei ole mahdollisuutta työ- ja elinkeinotoimiston asiakkuuteen, jonka kautta kotoutujat ohjataan suomen kielen kursseille ja muihin kotoutumista tukeviin opintoihin. Lain mukaan kotivanhemmillla tulisi olla mahdollisuus alkukartoitukseen kunnan puolelta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, i.a.)

Syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta kotivanhemmille suunnatut suomen kielen kurssit, joissa lapset voivat olla mukana, ovat hyvin arvokkaita.

Maari Mäkinen ja Mika Sihvonen (2016) pohtivat artikkelissaan, kuinka suuren haasteen tietoteknisten taitojen puutteet luovat maahan muuttaneiden kotoutumisessa. Heidän mukaansa tietotekniikan perustietojen hallinta on tärkeä sisällyttää jo maahan muuttaneiden alkuvaiheen opetukseen kielenopetuksen rinnalle. Näin siitä tulee osa kotoutumisprosessia. Eri hankkeissa on huomattu, kuinka suuri merkitys digitaalisella osaamisella on kotoutumisessa. (Mäkinen & Sihvonen, 2016.)

3.2 Kuka on maahan muuttanut henkilö?

Suomeen muualta tulevista henkilöistä käytetään erilaisia termejä. Laki kotoutumisen edistämiseksi (L 1386/2010) käyttää termiä maahanmuuttaja tarkoittamaan henkilöä, joka on muuttanut Suomeen ja oleskelee maassa muulla kuin lyhytaikaisen oleskeluun myönnettyllä luvalla. Maahanmuuttaja on siten yleiskäsite, jonka alle mahtuu eri syistä Suomeen muuttaneet henkilöt. Tilastokeskus julkaisee tilastoja väestöstä käyttäen vielä laajempaa käsitettä maahanmuuttajataustainen. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kohdalla huomioidaan neljä eri taustamuuttujaa: kansalaisuus, syntymämaa, kieli ja syntyperä. (Tilastokeskus, i.a.-a.) Syntyperä-luokituksella viitataan henkilön vanhempien syntymämaahan. Syntyperän mukaan väestö jaotellaan suomalaistaustaisiin ja ulkomaalaistaustaisiin. Suomalaistaustaisella henkilöllä vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa. Ulkomaalaistaustaisella henkilöllä joko molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. (Tilastokeskus, i.a.-b.) Maahanmuuttaja-termin alle lukeutuu vielä käsite vieraskielinen, joka viittaa henkilön, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Tilastokeskus, i.a.-c).

Käsitteiden ja taustatekijöiden moninaisuus edellyttävät selkeää määrittelyä, kun viitataan maahan muuttaneisiin tai ulkomaalaistaustaisiin. FinMonik tutkimus ulkomaalaistaustaisten terveydestä ja hyvinvoinnista Suomessa käsittelee

ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia (Kuusio, ym., 2020, s. 12). Kohderyhmään ei siis kuulu ne ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka ovat itse syntyneet Suomessa, mutta joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Aiemmin julkaistu laaja tutkimus “Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014” kohdistui sekä ulkomailla että Suomessa syntyneisiin ulkomaalaistaustaisiin henkilöihin (Nieminen, ym., 2015, s. 8). Tällainen rajaus vaikuttaa kohderyhmän määrään. Vuoden 2019 tilastojen mukaan ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä oli 423 494 henkilöä, joista Suomessa syntyneitä oli 71 773 (Tilastokeskus, i.a.-a). Tutkimuksen sisällön kannalta on vaikeampi sanoa millä tavalla tämä rajaus vaikuttaa tuloksiin.

Maahanmuuttaja-termin sijasta tai rinnalla käytetään myös käsitettä maahanmuuttanut. Tämä erottelu ei liity ulkomaalaistaustaisuuden teknisiin seikkoihin, vaan ennemmin käsitteiden synnyttämiin mielikuviiin. Maahanmuuttaja-käsite luo mielikuvan yhtenäisestä ryhmästä, jonka vastapuolella on maan kansalaiset. Tämä vastakkainasettelu herättää kysymyksiä erityisesti maahanmuuttajien kuulumisesta yhteiskuntaan. (Mulari, ym., 2009, s. 3–5.) Säävälä (2011, s. 9) kritisoi maahanmuuttaja-termiä siitä näkökulmasta, että se määrittää maahanmuuttoa jatkuvana toimintana. Käsite luo mielikuvan siitä, että maahanmuuttaja ei ole täysin asettunut asuinmaahansa. Maahanmuuttanut –termi kertoo, että henkilö on jossain vaiheessa muuttanut Suomeen, mutta ei ilmaise osattomuutta samalla tavalla kuin maahanmuuttaja.

4 DIGITAIIDOT

4.1 Digitaidot kansalaistaitona

Digitaidot ovat olennainen osa arkea palveluiden siirtyessä enenevin määrin digitaaliseksi. Euroopan unionin kehittämä DigComp –viitekehys määrittelee viisi digitaalisen osaamisen aluetta: informaation- ja datanlukutaito, viestintä ja yhteistyö, digitaalisen sisällön tuottaminen, turvallisuus ja ongelmanratkaisu (Carretero ym., 2017, 21). Digitaidot voidaan myös jaotella web 1.0 ja web 2.0 –kyvyiksi. Web 1.0 käsittää laitteiden teknisen käytön sekä tiedonhakuun liittyvän osaamisen. Nämä taidot ovat edellytys web 2.0 –kykyjen, eli sosiaalisten ja luovuuden taitojen käyttöön digitaalisessa kontekstissa. (Van Deursen, Helsper, Eynon & Van Dijk, 2017, s. 455.)

Digiosaaminen rakentuu erilaisten taitojen hyödyntämiseen oikeassa järjestyksessä. Lisäksi digiosaaminen edellyttää eri tasoisten taitojen ja osaamisen toimeenpanoa samanaikaisesti. Oxfordshiren kirjaston digituen hankkeesta teetetty tutkimus (Allmann & Blank, 2021) osoitti miten moninaisia ja eri vaativuustasoa olevia taitoja tarvitaan yksittäisen digitaalisen asioinnin toteuttamiseksi. Esimerkkinä tutkimuksessa oli sähköisen asuntohakemuksen täyttäminen, joka edellytti sähköpostitilin avaamisen. Tutkimuksen mukaan digiosaaminen vaatii käyttäjältä kykyä hahmottaa mitä taitoja hän tarvitsee ja missä järjestyksessä eri toiminnot on toteutettava.

Digitaidot ovat välttämättömyys sähköisessä asiointissa. Suomen hallituksen digitalisaation edistämisen ohjelman tavoitteina ovat, että vuoteen 2023 mennessä kaikki julkiset palvelut ovat saatavilla digitaalisesti ja yritysten paperi- ja käyntiasiointi ovat vähentyneet merkittävästi. Näiden rinnalla tavoitteena on myös varmistaa digituen riittävä saatavuus. (Valtiovarainministeriö, 2020, 3–4.) Digitaalisten palvelujen ensisijaisuus vakiinnuttaa digitaidot kansalaistaidoiksi, joita ilman on lähes mahdotonta toimia yhteiskunnassa.

4.2 Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Ihmisten välillä oleva epätasa-arvoisuus näyttäytyy myös digitalisaatiossa. Digitaalinen osattomuus syntyy osaamisen tai resurssien puutteista. Osattomuus jollain osa-alueella johtaa kasautuvaan osattomuuteen, joka näkyy digitalisaation tuottamien hyötyjen saavuttamisen puutteina. Digiosallisuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten toimeentulon taso, koulutus, sukupuoli ja vammaisuus. (Van Deursen ym., s. 454–456.) Osallisuuden toteuttamiseksi digitaalisissa palveluissa täytyy panostaa saavutettavuuteen. Saavutettavuus tarkoittaa, että palvelut ovat kaikkien käytettävissä ja sisällöt ovat ymmärrettäviä (Valtiovarainministeriö, i.a).

Yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi on säädetty laki digitaalisten palvelujen tarjoamiseksi (L 306/2019). Lisäksi valtiovarainministeriö asetti Digi arkeen –neuvottelukunnan, jossa kansalaisjärjestöt pystyvät nostamaan esiin digitalisointiin liittyviä huolenaiheita ja tarpeita. Neuvottelukunta korosti ihmisten erilaisuuden ja moninaisten tarpeiden huomioimista, jotta digitalisaatio ei lisäisi syrjintää ja eriarvoisuutta. Neuvottelukunta toteaa, että kaikki eivät pysty asioimaan digikanavien välityksellä, joten mahdollisuudet perinteiseen asiointiin on myös turvattava. (Digi arkeen –neuvottelukunta, 2019, 14, 26, 28.)

Maahan muuttaneilla henkilöillä kielitaito on erityisenä haasteena digitaalisten palveluiden suhteen. Kelan sivuilla löytyy tietoa useilla kielillä, kuten somaliksi ja farsiksi, mutta varsinainen hakemusten tekeminen sähköisesti täytyy tehdä joko suomen tai ruotsin kielellä (Kela, i.a.). Mahdolliset puutteet luku- ja kirjoitustaidossa vaikeuttavat digitaalisten palveluiden kehittymistä entisestään. Digi arkeen –neuvottelukunta huomioi maahan muuttaneiden tarpeet verkkosivustojen selkokielisyyden käytössä sekä digitaalisten palveluiden sisällyttämisessä kotouttamistoimissa. Käytännössä tämä toteutuisi tarjoamalla digitaalinen tuki omalla äidinkielellä. Neuvottelukunta nostaa erikseen esille myös kognitiivisen saavutettavuuden. Verkkopalveluiden tekninen saavutettavuus, eli palveluiden toimivuus, toteutuu lain asettamana. Verkkopalveluiden helppokäyttöisyys ja ymmärrettävyys liittyvät kognitiiviseen saavutettavuuteen, jota laki ei samalla tavalla varmista. Kognitiivinen saavutettavuus on olennaista erityisesti niille henkilöille, joilla on kielellisiä tai lukutaitoon liittyviä

ongelmia. (Digi arkeen –neuvottelukunta, 2019, 28, 32–34.) Digiosallisuuden mahdollistaminen vaatii digituen kohdentamista syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää digipajojen osallistujien kokemuksia opetuksesta sekä digitaidoista. Kohderyhmänä on maahan muuttaneet naiset, jotka ovat tällä hetkellä kotiäitejä. Työelämän ulkopuolella olevat maahan muuttaneet naiset ovat usein erityisen tuen tarpeessa digitaitojen suhteen. Digitaidot ovat keskeisiä palveluiden saavuttamisessa ja itsenäisessä asioinnissa.

Toteutimme tutkimuksen Helsingin työväenopiston Hakeva-hankkeen digipajojen yhteydessä. Tutkimuksen kautta saadut tulokset ja palautteet hyödynnetään Hakeva-hankkeen omissa raporteissa. Tämän lisäksi hyödynnämme tuloksia myös omassa raportissamme. Tutkimuksemme nostaa esiin digitaitojen puutteisiin liittyviä haasteita kotoutumisen ja osallisuuden suhteen.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Minkälaisia kokemuksia naisilla on Hakeva-hankkeen digipajoista?
2. Miten digipajoja voidaan kehittää vastaamaan kohderyhmän tarpeita?

5.2 Tutkimusympäristö ja kohdejoukko

Aloitimme yhteistyökumppanin etsinnän tutustumalla digiopetuksen tarjontaan maahan muuttaneille naisille Helsingissä. Digileikkipuistojen kautta löysimme yhteystiedot Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijalle. Soitimme työntekijälle ja yhteisestä keskustelusta alkoi yhteistyön tarkempi suunnittelu sekä tutkimuksen kohderyhmän valinta. Tutkimusjoukoksi valikoitui Helsingin työväenopiston Kotiva-suomen kielen kurssit sekä somalin- ja arabiankieliset vertaisryhmät.

Kohderyhmämme naisten osallisuutta heikentää kielitaidon ja digitaitojen puutteet sekä ympäristön ja palveluiden vieraus. Maahan muuttaneiden naisten oman arjen hallinta ja itsenäinen asioiden hoitaminen vahvistavat toimijuutta ja

omanarvontuntoa. Digitaidot vahvistavat osallisuutta lisäämällä varmuutta digitaalisten palveluiden käyttämisessä. Digitaidot voivat myös lisätä mahdollisuuksia luoda yhteyksiä muihin ja osallistua erilaisiin yhteisöihin.

5.2.1 Yhteistyökumppani Hakeva-hanke

Opinnäytetyömme yhteistyökumppani oli Helsingin työväenopiston Hakeva-hanke. Yhteyshenkilönä toimi hankkeen projektisuunnittelija. Hakeva – digiyhteiskunnan perustaidot on Opetushallituksen rahoittama kahden vuoden hanke, joka käynnistyi vuoden 2019 alussa. Hankkeen tavoitteena oli edistää perustaitojen osaamista digiyhteiskunnassa ja sen myötä edistää hyvinvointia ja aktiivista kansalaisuutta. Hankkeessa oli kaksi toimintalinjaa, joiden kautta tavoitettiin henkilöitä, jotka ovat sosiaalisesti ja koulutuksellisesti heikommassa asemassa. Tavoitteita toteutettiin kehittämällä uusia työtapoja digitaitojen opettamiseen sekä ohjaamalla kohderyhmien henkilöitä muihin tarjolla oleviin digikursseihin. (Helsingin kaupunki, 2019.)

Hankkeen kohderyhmänä olivat henkilöt, joilla on puutteelliset perustaidot digiosaamisessa. Ensimmäisen toimintalinjan tavoitteena oli erityisesti laaja-alaisen lukutaidon edistäminen. Tämän toimintalinjan kohderyhmänä oli oppimisvaikeuksia kokevat henkilöt. Toisen toimintalinjan kohderyhmänä oli syrjäytymisvaarassa olevat maahan muuttaneet henkilöt Helsingissä. Hankkeen tavoitteita toteutettiin järjestämälle molempien toimintalinjojen kohderyhmille digitaitoja vahvistavaa koulutusta. Hankkeessa myös kehitettiin uusia toimintamuotoja ja tehtiin kokeiluja eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi hanke tarjosi koulutusta ja työvälineitä opettajille erilaisten oppijoiden huomioimiseen. (Projektisuunnittelija, henkilökohtainen tiedonanto 30.4.2021.) Opinnäytetyömme keskittyi hankkeen toiseen toimintalinjaan. Yhteyshenkilömme vastasi omalta osaltaan maahan muuttaneiden ja vieraskielisten kohderyhmästä. Tähän ryhmään lukeutui maahan muuttaneet naiset, jotka eivät käy töissä.

Toisen toimintalinjan yhteistyökumppaneina toimivat useat Helsingin kaupungin toimijat sekä järjestöt. Kaupungin kanssa yhteistyössä toteutettiin muun muassa

monikielistä digiopastusta kaupungin kirjastossa Stoassa sekä ruotsinkielisessä työväenopistossa Arbiksessa. Toinen merkittävä yhteistyötaho oli kaupungin leikkiopuistot, joissa pilotoitiin digileikkipuisto-toimintamallia. Yhteistyötä tehtiin lisäksi yhdeksän eri järjestön ja organisaation kanssa. Monet yhteistyökumppanit toimivat nimenomaan maahan muuttaneiden naisten kanssa, kuten esimerkiksi Niecehearts ry ja Irakin naisten yhdistys. Helsingin työväenopistossa hanke toimi Kotiva –suomen kielen kurssien sekä somalin- ja arabiankielisten vertaisryhmien kanssa. (Projektisuunnittelija, henkilökohtainen tiedonanto 30.4.2021.)

Hakeva-hankkeen nimi kuvaa sitä, että tavoitteena on ollut tehdä hakevaa toimintaa ja tavoittaa hankkeen kohderyhmiä monien eri kokeilujen kautta. Järjestöyhteistyössä sekä digileikkipuistoissa tarjottiin hyvin matalan kynnyksen toimintaa. Hanke ei ole tarjonnut valmiita opetuskokonaisuuksia, vaan eri yhteistyötahojen kanssa on yhteiskehitetty kunkin järjestön kohderyhmille räätälöityjä kursseja. Helsingin työväenopisto on saanut rahoitusta uudelle Toimiva-hankkeelle, jossa jatketaan Hakeva-hankkeen hyväksi havaittuja toimintamalleja ja kehitetään niitä edelleen. (Projektisuunnittelija, henkilökohtainen tiedonanto 11.3.2021.)

5.2.2 Kotiva-kurssi ja vertaisryhmät

Helsingin työväenopiston Kotiva-kurssit ovat suomen kielen kursseja pienten lasten vanhemmille. Kurssiin voi hakeutua Helsingissä asuva vanhempi, jonka kotona hoidettava lapsi on kymmenen kuukauden ja kolmen ikävuoden välillä kurssin alkaessa. Kurssi on maksuton ja siihen sisältyy lastenhoito paikan päällä. Kurssitarjonnassa löytyy alkeiskurssi, jatkokurssi, intensiivikurssi sekä luku- ja kirjoitustaidon kurssi. (Helsingin kaupunki, 22.1.2021.) Helsingin työväenopisto järjestää myös vertaisryhmiä somalinkielisille ja arabiankielisille kotivanhemmille. Vertaisryhmien ohjaajat ovat kaksikielisiä, eli he puhuvat sekä osallistujien äidinkieltä että suomen kieltä. Vertaisryhmissä saa ohjaajalta palveluohjausta ja tarjotaan tietoa koulutus- ja uramahdollisuuksista sekä suomen kielen opetuksesta. Ryhmissä tutustutaan myös perheen hyvinvointiin liittyviin teemoihin. (Helsingin kaupunki, 22.3.2021.)

Kotivan suomen kielen kurssien ja vertaisryhmien kanssa toteutettu digiopetus oli hankkeen projektisuunnittelijan mukaan pääsääntöisesti hyvin toimivaa. Tässä työmuodossa ei ollut samanlaista haastetta ihmisten tavoittamisessa kuten järjestöyhteistyössä, sillä ryhmät olivat jo valmiiksi koossa. Hankkeen näkökulmasta on myös osoittautunut toimivaksi se, että digiopetus on osa laajempaa kokonaisuutta eikä vain irrallinen ja lyhytkestoinen toteutus. Digiopetus istuu hyvin Kotiva-kurssien suomen kielen opetukseen sekä vertaisryhmien palveluohjaukseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan tutustumiseen. Tarkoituksena onkin, että Hakeva-hankkeen aloittama digiopetus jää osaksi Kotiva-ryhmien ohjelmaa myös hankkeen päättymisen jälkeen. (Projektisuunnittelija, henkilökohtainen tiedonanto, 11.3.2021.)

5.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössämme olemme valinneet tutkimusmenetelmiksi sekä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän että kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän. Määrällinen menetelmä soveltuu hyvin etenkin sellaisiin tilanteisiin, joissa testataan teorian paikkansa pitävyyttä. Tällöin on hyvää tietää mitkä teorit liittyvät omaan aihepiiriin. Laadullista menetelmää käytetään etenkin silloin, kun halutaan saada paljon tietoa ja ymmärtää tutkittua aihetta vielä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin (Moilanen ym., 2015, s. 104–105). Määrällinen tutkimusmenetelmä toteutettiin sähköisenä kyselylomakkeena ja laadullinen puolistrukturoituina haastatteluina.

Yksi tapa kerätä tietoa, on laatia kysely. Kyselyssä kysymykset esitetään samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kysely on erinomainen vaihtoehto silloin, kun tutkittavien määrä on laaja. On hyvä muistaa, että lähettää lomakkeen ajoissa ja suunnittelee kyselyn ajoituksen. (Vilka, 2017, s. 28.) Kyselyn onnistumiseen vaikuttaa huolellinen suunnitelma, etukäteen testaaminen sekä se, miten otetaan huomioon kyselyyn toteuttamiseen vaikuttavat seikat. Lomakkeen suunnittelussa tulee huomioida vastaajien tarpeet, kuten aika, halu ja taito vastata kyselyyn. Lomakkeen laajuudella ja ulkoasulla on tärkeä rooli, jos halutaan ylläpitää vastaajien vastaamishalu. (KvantiMOTV, 2010.)

Hyvä haastattelu on suunniteltu huolellisesti, esimerkiksi tutustumalla tutkimuksen kohteeseen liittyvään teoriaan ja käytäntöön. Haastattelun suunnittelussa pitää myös ottaa huomioon haastateltavan ikä, sillä kaikissa tilanteissa ei voida toimia samalla tavalla. Haastattelijan on tiedettävä oma roolinsa. Hänen tehtäviinsä kuuluu alussa käynnistää haastattelu ja ohjata sen kulkua. Haastattelijan on tärkeä kiinnittää huomiota omaan käyttäytymiseen, eleisiin ja ilmeisiin sekä muihin ominaisuuksiin, jotka auttavat luomaan toimivaa vuorovaikutustilannetta. Sosiaaliset taidot ovat myös isossa roolissa. Haastattelija saattaa myös joutua motivoimaan haastateltavaa ja ylläpitämään motivaatiota. Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka i.a.)

Kyselylomakkeen kautta halusimme selvittää maahan muuttaneiden kotiäitien kokemuksia digitaidoista sekä digiopetuksesta. Haastattelujen kautta halusimme saada tietoa, miten Hakeva-hanke tukee maahan muuttaneita naisia, minkälaisia haasteita he ovat kohdanneet ja miten he kehittäisivät digiopetusta vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeisiin. Tutustuimme aihepiiriimme ja sen pohjalta laadimme kyselylomakkeen sekä haastattelukysymykset.

5.3.1 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineistona oli digipajojen osallistujien täyttämä kyselylomake sekä Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijan sekä Kotiva-ryhmien digiopettajien ja vertaisohjaajien asiantuntijahaastattelut.

Aloitimme kyselylomakkeen suunnittelun syksyllä 2020. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kyselylomake oli Wordilla laadittu paperinen versio, jonka täyttäminen toteutuisi paikan päällä. Koronarajoitusten jatkuessa ja yhteistyötahon pyynnöstä muutimme lomakkeen sähköiseksi käyttäen Microsoft Forms -ohjelmaa. Microsoft Forms oli meille työkaluna uusi, mutta opimme vähitellen sitä käyttämään. Kyselylomakkeen valmistuttua pidimme suunnittelupalaverin yhteistyökumppanin kanssa, jossa oli mukana hankkeen projektisuunnittelija sekä Kotiva-ryhmien työntekijöitä. Kävimme yhdessä läpi kyselylomakkeen kysymykset ja

niiden asettelun. Saimme palautetta siitä, että kysymykset oli muutettava selko-kielisemmiksi. Korjasimme kyselylomaketta saatujen palautteiden avulla.

Vastaajien tarpeet otettiin huomioon siten, että kysymykset oli muotoiltu selkeästi, tiiviisti ja helposti ymmärrettäviksi. Pyrimme siihen, että kysymyksissä ei olisi suurta tulkinnanvaraa. Kuvat myös auttoivat havainnollistamaan, mistä sovelluksesta tai sivustosta on kyse. Panostimme lomakkeen ulkoasuun ja yleisilmeeseen, jossa väri (turkoosi) oli huollessa mietitty. Lähetimme vielä päivitetyn kyselylomakkeen hyväksyttäväksi projektisuunnittelijalle ja Kotiva-ryhmien työntekijöille, joilta saimme vihreää valoa toteuttaa sitä. Ennen lomakkeen täyttämistä, testasimme itse lomakkeen toimivuutta. Kokeilimme lomaketta sekä tietokone- että puhelinversiossa. Testauksen aikana emme huomanneet mitään virheitä ja kyselylomakkeen täyttäminen näytti onnistuvan.

Kyselymme täyttö ajoittui maaliskuulle 2021 ja siihen osallistui neljä Kotiva-suomen kielen kurssia sekä somalin- ja arabiankieliset vertaisryhmät. Kotiva-kursien digipajat olivat olleet syksyllä 2020. Somalin- ja arabiankielisten vertaisryhmien digipajat olivat alkaneet tammikuussa 2021. Lähetimme ennen toteutusta digiopettajille ja vertaisohjaajille saatekirjeen kyselyn osallistujille (Liite 3) sekä linkin kyselyyn (Liite 1). Saatekirjeessä kerroimme opinnäytetyöstämme ja mitä lomakkeessa tullaan kysymään. Korostimme, että kyselylomake on anonyymi emmekä kerää henkilötietoja. Toimimme myös esille, että kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Toteutimme kyselyn etätoteutuksena, joka järjestettiin Google Meet:ssa. Esittelimme alussa lyhyesti itsemme ja opinnäytetyömme tarkoitusta. Opettajien ja vertaisohjaajien johdolla seurassimme Google Meet:n kautta, miten kyselylomakkeen täyttö eteni. Olimme läsnä kaikissa ryhmissä, siltä varalta, että osallistujilla tulisi kysymyksiä. Varmistimme täten, että asiat toteutuivat hyvin.

Kysymyksiä oli yhteensä 50 (Liite 1). Ensimmäinen kysymys oli suostumuksen antaminen ja seuraavat kolme kysymystä olivat: kauanko on asunut Suomessa, mitä digitaalisia laitteita on ja mitä digitaalisia laitteita osaa käyttää. Viidennessä kysymyksessä kysyttiin digiopetuksesta ja loput kysymykset (6–49) koskivat eri sovelluksia ja sivustoja. Kyselylomakkeessa selvitettiin, mitä palveluja osallistajat käyttävät eniten, mitkä ovat helppo käyttää ja missä taas tarvitaan eniten apua.

Tarkoituksenamme oli myös selvittää, kuinka usein sivustoja tai sovelluksia käytetään ja onko digiopetuksesta ollut hyötyä. Viimeisessä kysymyksessä oli mahdollisuus vastata, mitä muita nettisivuja vastaaja käyttää eniten.

Kysymyksemme olivat enimmäkseen strukturoituja kysymyksiä, jossa oli valmiita vastausehtoja ja niiden lisäksi oli muutama avoin kysymys (KvantiMOTV, 2010). Lomakkeen kysymystyypit olivat monivalinta, kyllä/ei valinnat ja avoimet kysymykset. Monivalintakysymysten vastausvaihtoehdot ovat sellaisia, jotka määritellään ennakkoon ja ovat muodoltaan vakioituja. Avoimissa kysymyksissä taas ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaaja vastaa vapaasti esitettyyn kysymykseen. (Vilkka, 2017, s. 62.)

Kyselylomakkeen lisäksi toteutimme haastattelut maaliskuussa ja huhtikuussa 2021. Haastattelimme Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijaa sekä Kotiva-ryhmien digiopettajia ja vertaisohjaajia. Kaikki haastattelut toteutettiin Teams-alustalla. Haastattelut toteutettiin yhteishaastatteluna ja yksilöhaastatteluna. Lähetimme haastateltaville etukäteen suostumuslomakkeen (Liite 5) ja saatekirjeen (Liite 4), jossa kerroimme opinnäytetyömme tarkoituksesta. Korostimme myös, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Valmistauduimme haastatteluihin laatimalla haastattelukysymykset (Liite 2). Lähetimme ne etukäteen sähköpostilla haastateltaville, jotta he voisivat rauhassa tutustua niihin. Kävimme etukäteen läpi tekniikan toimivuutta ja pohdimme samalla varasuunnitelmaa siltä varalta, jos tekniikka pettää. Teams-alustan nauhoitus oli meille uutta, joten ensimmäisen haastattelun tallensimme myös puhelimella, jos nauhoitus ei jostain syystä onnistuisi. Varmistimme ennen haastattelua, että ääni- ja videoyhteydet toimivat. Haastattelut sujuivat hyvin ja olimme tyytyväisiä lopputuloksiin. Pidimme haastattelujen jälkeen purkukeskustelut siitä, miten ne onnistuivat.

5.3.2 Aineiston analysointi

Aineistomme koostuu 33 täytetystä kyselylomakkeista sekä neljästä haastattelusta. Kyselylomakkeita palautui meille yhteensä 42 kappaletta. Kyselylomakkeiden ensimmäisessä kohdassa annettiin suostumus vastausten käyttämiseen.

Suostumus puuttui 9 lomakkeesta, jotka poistimme tutkimusaineistosta. Suostumuksen puuttuminen saattaa johtua väärinymmärryksestä tai erehdyksestä. Toitimme kyselylomakkeiden täyttämisen etäyhteydellä, jolloin oli vaikea varmistua siitä, että kaikki vastaajat ymmärsivät ohjeistuksen. Moniosaisissa kysymyksissä löytyy useita tyhjiä vastauksia. Aiheemme kannalta myös tyhjät vastaukset ovat merkittäviä.

Kävimme läpi kyselylomakkeen vastauksia Excelissä. Kokosimme yksittäisistä vastauksista tulokset ja erotimme Kotiva-kurssien sekä vertaisryhmien vastaukset. Opinnäytetyön raportin kannalta eri ryhmien vertailu ei ole kovin merkittävää. Annamme Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijalle tarkemmat tulokset eri ryhmien vastauksista. Arvioimme tuloksista merkittävimmät raporttiin kirjattavaksi. Laadimme myös kuvioita havainnollistamaan tuloksia.

Haastattelimme tutkimustamme varten Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijaa. Haastattelun nauhoitus on kestoltaan 1 tunti 18 minuuttia ja 11 sekuntia. Haastattelun litteroinnin sivumäärä on 16. Toinen haastattelu, jossa haastateltavina olivat vertaisryhmän ohjaaja sekä digiopettaja, toteutettiin yhteishaastatteluna. Haastattelun nauhoitus on kestoltaan 45 minuuttia ja 4 sekuntia. Haastattelun litteroinnin sivumäärä on 9. Kolmas haastattelu oli toisen vertaisryhmän ohjaajan ja digiopettajan yhteishaastattelu. Haastattelun nauhoitus on kestoltaan 25 minuuttia ja 29 sekuntia. Haastattelun litteroinnin sivumäärä on 9. Neljäs haastateltava oli Kotiva-kurssien digiopettaja. Haastattelun nauhoitus on kestoltaan 42 minuuttia ja 24 sekuntia. Haastattelun litteroinnin sivumäärä on 13. Haastatteluiden analysoinnissa käytimme seuraavia kategorioita: digiopetuksen sisältö, onnistumiset, haasteet ja kehittämistoiveet.

6 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Moninaiset digitaidot ja -välineet

Digiopettajien ja vertaisohjaajien haastatteluissa nousi esiin, että digipajojen sisällöt suunnitellaan opiskelijoiden tarpeiden ja toiveiden mukaan. *“Täytyy antaa tilaa siihen, mitä oppilaat tarvii ja mitä he haluaa...”* Oppitunnit koostuvat tietokoneen käytön opettelusta sekä perehtymisestä erilaisiin sähköisen asioinnin palveluihin. Sähköpostin käyttö on myös keskeinen osa opetusta. Opetus lähtee pienistä askeleista liikkeelle, sillä osalla internetin ja tietokoneen käyttäminen on vierasta. Tavoitteena on alussa saada digitaaliset välineet tutuksi. Oppitunnit lähtevät liikkeelle perusasioista, kuten miten tietokone avataan sekä miten käytetään näppäimistöä ja liikutellaan hiirtä. Tunneilla harjoitellaan sähköpostin ja perusohjelmien käyttöä, kuten Wordia. Opetuksessa on keskitetty vastamaan opiskelijoiden tarpeisiin ja siihen, millaista apua he tarvitsevat päivittäisessä elämässä. Korona-aikana on tutustuttu enemmän puhelimeen käyttöön, sillä kaikilla ei ole tietokonetta kotona. Haastelussa nousi esiin, kuinka tärkeää on opetella ensin puhelimen käyttöä ja vasta myöhemmin siirtyä näppäimistön ja tietokoneen käytön opetteluun.

Vastaajien moninaiset lähtökohdat digitaitojen sekä suomen kielen osaamisen suhteen tulee esiin muun muassa lomakkeen täyttämisen kestossa. Osa vastaajista tarvitsi enemmän opastusta sähköisen lomakkeen täyttämässä sekä kysymysten ja vastausvaihtoehtojen ymmärtämisessä. Keskimääräinen aika kaikkien vastaajien kesken oli vajaa 23 minuuttia. Lyhyin täyttöaika oli kolme minuuttia ja pisin noin tunnin mittainen. Digipajoissa tulee osallistujilta kysymksiä hyvin laidasta laitaan. *“Joskus saattaa tulla tälläisiä kysymyksiä niinku hei minulla on YouTube-kanava, miten näitä niinku videoita leikataan tai editoidaan. Sitten taas jotkut niin, miten avataan tietokone, miten tätä hiirtä liikutellaan.”*

Vastaajilta kysyttiin mitä digitaalisia laitteita heillä on. Vaihtoehtoina olivat älypuhelin, tietokone ja tabletti. Vajaa puolet vastaajista ilmoitti heillä olevan ainoastaan älypuhelin. Neljänneksellä oli kaikki kolme vaihtoehtoa ja noin viidenneksellä

älypuhelin ja tietokone. Lomakkeessa kysyttiin myös, miten hyvin näitä kolmea laitetta osaa käyttää. Lähes kolme neljäosaa vastaajista sanoi osaavansa käyttää älypuheliminta ”paljon”. Tietokoneen ja tabletin osalta tulokset ovat epävarmat, sillä merkittävä määrä vastaajia jätti nämä kohdat tyhjiksi.

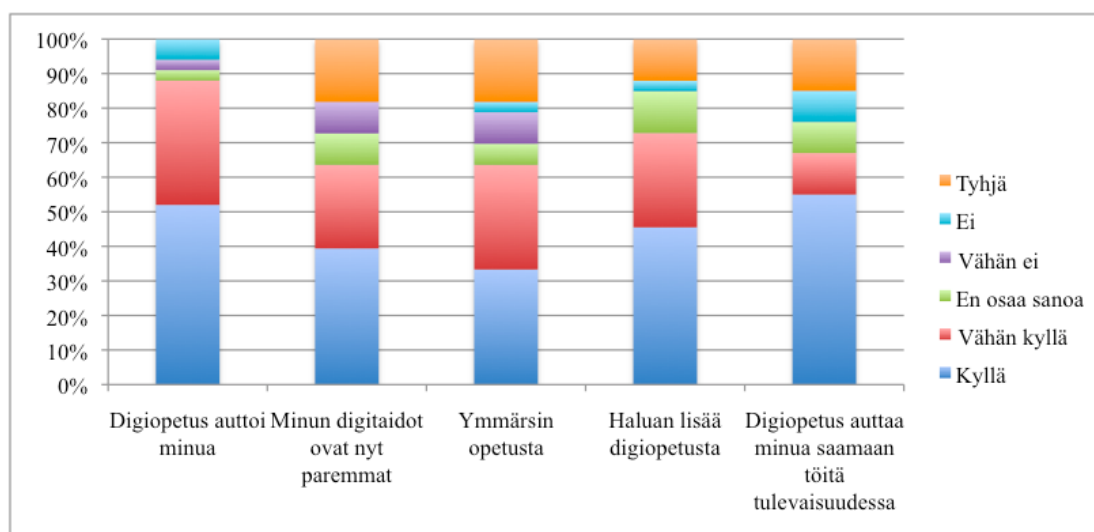
6.2 Digitaalisten taitojen kehittyminen

Digiopetukseen osallistuvien digitaalisten taitojen kehittymisestä kerättiin tietoa kyselylomakkeen avulla. Digiopettajat ja vertaisohjaajat jakoivat myös haastatteluissa osallistujien kokemuksia ja saamaansa palautetta heiltä. Yksi keskeiseksi asiaksi oli noussut rohkeuden lisääntyminen. Positiivisten kokemusten kautta oppilaat osasivat rohkeammin kokeilla uusia asioita.

Kaikissa haastatteluissa nousi esiin, että opetuksessa korostuu oppilaiden eri tasot. Osa omaksuu nopeasti opetuksen sisällön ja toisilla kestää kauemmin sisäistää asiat. Tähän myös vaikuttaa se kuinka paljon opiskelijat ovat käyttäneet digitaalisia välineitä aikaisemmin. Myös opiskelijoiden aikaisemmalla koulutustasolla on vaikutus tähän. Digiopettajat korostavat osallistujille teknisen osaamisen lisäksi myös turvallista internetin käyttöä. Naisille on korostettu omien käyttäjätunusten ja salasanojen tärkeyttä ja huomioitu heidän rooliaan äiteinä. *”Me ollaan käyty heidän kanssa esimerkiksi Family link ... miten he voivat niinku rajoittaa, esimerkiksi kauanko lapsi pelaa puhelimella pelejä.”*

Keräsimme palautetta Kotiva-kurssien ja vertaisryhmien digiopetuksesta viiden toteamuksen kautta kyselylomakkeen viidennessä kysymyksessä (Liite 1). Lähes 90 prosenttia vastaajista valitsi ”kyllä” tai ”vähän kyllä” toteamukseen, että digiopetus oli auttanut heitä. Vajaa 80 prosenttia vastaajista koki digitaalionsa olevan nyt paremmat tai vähän paremmat. Sama prosenttimäärä valitsi ”kyllä” tai ”vähän kyllä” kohtaan ”ymmärsin opetusta”. Opetuksen ymmärtäminen oli merkittävästi vahvempaa vertaisryhmissä, jossa opetusta saa omalla äidinkielellä verrattuna Kotiva-kurssin ryhmiin, jossa opetus toteutuu selkosuomeksi. Reilu 80 prosenttia toivoi lisää tai vähän lisää digiopetusta. Vastaava määrä koki myös digitaalisten taitojen parantavan työnsaantimahdollisuuksia tulevaisuudessa. Vastausten

perusteella voi siis todeta, että digipajat ovat olleet hyödyllisiä ja niitä toivotaan lisää. (Kuvio 1.)



Kuvio 1. Osallistujien kokemuksia digiopetuksesta

Haastatteluissa nousi esiin, että tärkeimmäksi ja hyödyllisimmäksi on koettu sähköpostin ja sähköisen asioinnin käyttö. Ryhmien osallistujilla on suuri halu oppia hoitamaan asioita itse. Digiopettajat ja vertaisohjaajat kokivat tärkeäksi tukea naisten itsenäistä toimintaa, sillä se edistää merkittävästi kotoutumista. Digiopetuksen tavoitteena voi monesti riittää se, että naiset saavat rohkeutta kokeilla laitteiden ja sivustojen käyttämistä. Digiopettajat ja vertaisohjaajat toivovat tulevaisuudessa lisää digiopetusta ja työpajoja laajemmin Helsingin eri alueilla ja myöskin eri kielillä. Opetuksen sisältö olisi tärkeä tehdä sellaiseksi, joka houkuttelisi ihmisiä osallistumaan. Digitaitojen vahvistumisen kannalta tarvetta opetukselle on suuressa määrin.

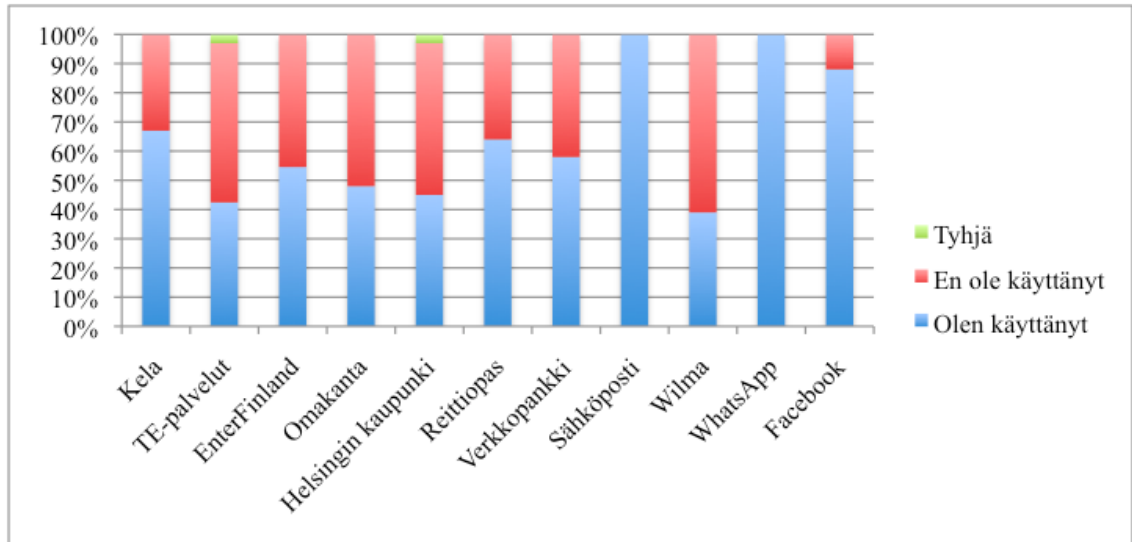
6.3 Sähköinen asiointi

Haastattelussa nousi esiin, että opiskelijoilla on hyvin hallussa sosiaalinen media ja WhatsApp-sovellus, mutta erilaiset sähköisen asioinnin sivustot ja sovellukset tuottavat oman haasteen. Sähköisen asioinnin sivustoilla osataan vieraila, mutta haasteen tuo sen, mitä sivustolla tehdään. Tunnusten puuttuminen opetuksessa on tuonut omat haasteet, sillä sivustojen näyttäminen opiskelijoille on vaikea.

Haastateltavat toivoivat, että tulevaisuudessa saataisiin tunnuksia opetus käyttöön, jotta sen kautta voidaan näyttää tietoturvallisesti eri sähköisen asiointin sivustoja.

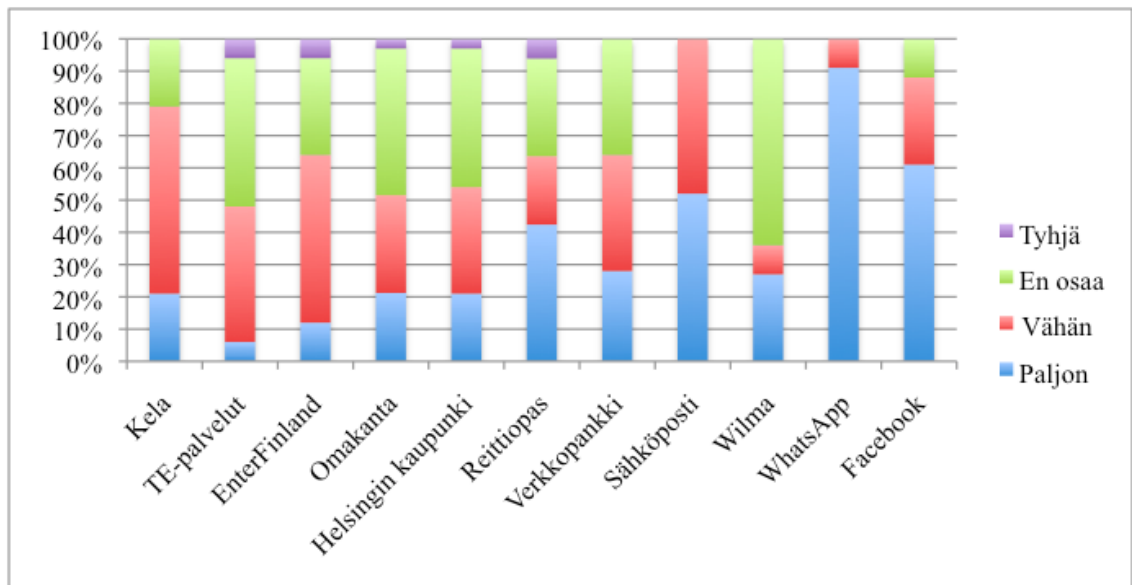
Kyselylomakkeessa tiedusteltiin eri sähköisen asiointin sivustojen sekä sovellusten ja sähköpostin käyttämisestä. Sähköposti ja WhatsApp-sovellus olivat ainoat vaihtoehdot, joita jokainen vastaaja ilmoitti käyttäneensä. Ne olivat myös ainoat vaihtoehdot, joita kaikki osasivat käyttää joko paljon tai vähän. Sähköpostin kohdalla puolet vastaajista sanoi osaavansa käyttää sitä paljon ja puolet vähän. WhatsApp-sovellusta lähes kaikki osasivat käyttää paljon. Facebook oli myös lähes kaikkien käyttämä ja sitä myös osattiin käyttää paljon. Neljä henkilöä ei osannut käyttää sitä. (Kuvio 2.)

Sähköisessä asiointissa eniten käytetyt sivustot olivat Kela, verkkopankki ja EnterFinland-palvelu. Kelan sähköistä asiointia oli käyttänyt kaksi kolmasosaa vastaajista ja verkkopankkia sekä EnterFinland-palvelua reilu puolet vastaajista. Vajaa puolet vastaajista kertoi käyttäneensä Omakanta-palvelua sekä Helsingin kaupungin ja TE-palvelujen sähköistä asiointia. (Kuvio 2.) Käyttöön liittyvät vastaukset korreloivat sivustojen käyttämisen osaamiseen. Kaikkien kuuden asiantipalvelun kohdalla oli useampia vastaajia, jotka eivät osanneet käyttää niitä. Kelan, EnterFinlandin ja verkkopankin kohdalla näitä vastausvaihtoehtoja oli vähemmän kuin niitä, jotka osasivat käyttää joko paljon tai vähän. Kelan asiointia osattiin käyttää eniten, mutta verkkopankin kohdalla oli useampi vastaaja, jotka osasivat käyttää sivustoa paljon.



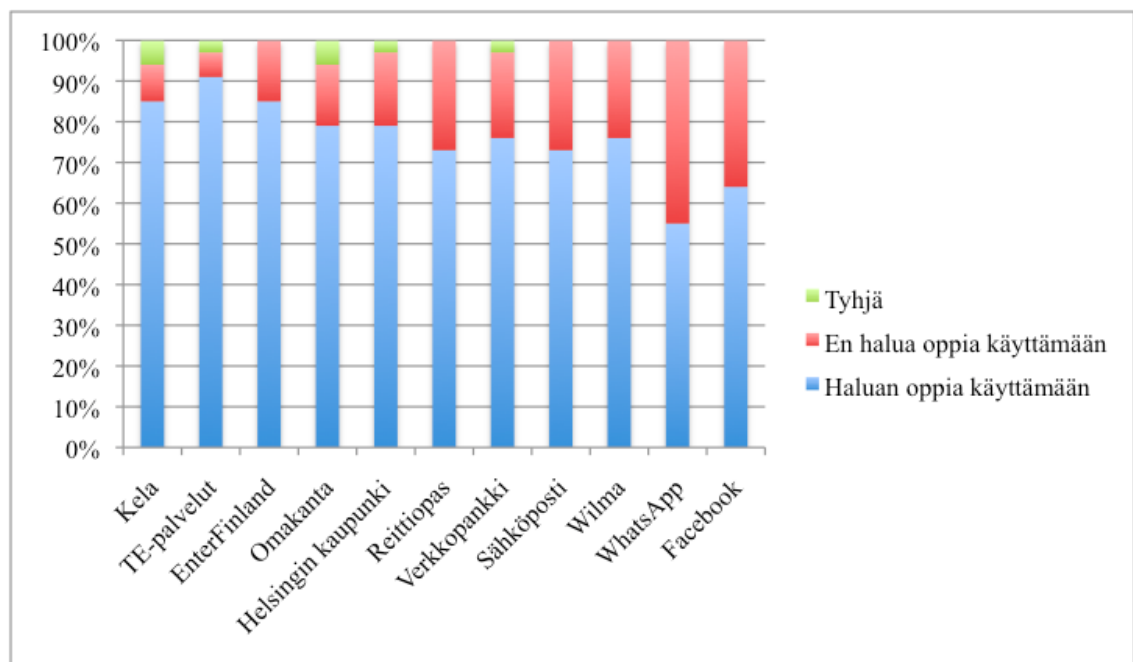
Kuvio 2. Sivustojen ja sovellusten käyttö

Lomakkeessa kysyttiin myös Reittiopas-sivuston sekä Wilma-sovelluksen käyttämisestä. Reittiopasta ilmoitti käyttäneensä 64 prosenttia vastaajista. Osaamisen suhteen vastaukset jakaantuivat niin, että enemmistö osasi käyttää paljon ja kolmasosa ei osannut käyttää sivustoa. Wilma-sovellusta oli käytetty vähiten ja valtaosa ei osannut käyttää sitä. Wilman kohdalla on huomioitava, että sovellus ei ole vastaajille tuttu, jos heidän lapsensa eivät vielä ole kouluikäisiä. Niistä 13 vastaajasta, jotka olivat sitä käyttäneet yhdeksän osasi käyttää paljon, kolme vähän ja yksi ei osannut käyttää. (Kuvio 3.)



Kuvio 3. Sivustojen ja sovellusten käytön osaaminen

Yli puolet vastaajista halusi oppia käyttämään kaikkia kyselylomakkeessa mainittuja sivustoja ja sovelluksia. Ainoastaan Facebook ja WhatsApp jäivät alle 70 prosenttia. WhatsAppin kohdalla voidaan vastausten perusteella päätellä, että tarvetta opettelulle on vähiten. Sähköisessä asiointissa jopa 91 prosenttia vastaajista haluaa oppia käyttämään TE-palveluja. TE-palveluiden kohdalla oli kaikkein vähiten vastaajia, jotka osasivat käyttää sivustoa paljon. Seuraavaksi eniten haluttiin oppia käyttämään Kelan ja EnterFinlandin sivustoja. (Kuvio 4.)



Kuvio 4. Kiinnostus oppia käyttämään eri sivustoja ja sovelluksia

Kyselylomakkeen lopussa oli mahdollisuus lisätä muita sovelluksia tai sivustoja, joita käyttää usein. Vastauksia tuli 13 henkilöltä. Suosituin sivusto oli Youtube, joka mainittiin kuusi kertaa. Sosiaalisen median puolelta nousi esiin Instagram neljä kertaa, Tiktok kaksi kertaa ja Snapchat kerran. Puhelu- ja viestipalveluista Viber sai kolme mainintaa ja Imo yhden. Näiden lisäksi lueteltiin muutamia verkkokauppasivustoja sekä uutispalveluja.

6.4 Vertaistuen ja kielen merkitys

Keskeisimpiä opetukseen vaikuttavia tekijöitä olivat opetuksen kieli sekä vertaistuki. Vertaisryhmiä koskevissa haastatteluissa nostettiin erityisenä haasteena esiin suomen kielen puute, joka vaikuttaa opiskelijan motivaation ja pahimmallaan opiskelija saattaa jättäytyä pois oppitunneista. Vertaisryhmissä oli mahdollista saada omakielistä ohjausta, mutta asiointisivustojen kieli vaatii kuitenkin suomen kielen taitoa. Monet sähköisen asiointin sivustot, kuten esimerkiksi Kela, sisältävät paljon vaikeasti ymmärrettäviä sanoja. Vertaisohjaaja toivoo tulevaisuudessa enemmän digipajoja, joissa on sekä omakielinen ohjaaja että suomen kieltä osaava ohjaaja. Kotiva-kursseilla käytetään selkokieltä, mutta asioita täytyy usein toistaa monia kertoja.

Etäyhteydellä toteutettavissa opetuksissa on vaikeampaa varmistaa, että kaikki pysyvät mukana. Kotivan suomen kielen kurssien ryhmissä on enemmän haastetta kielitaidon suhteen, kun ohjaus tapahtuu suomeksi. Lähiopetuksessa pystyy myös osallistujien ilmeistä huomaamaan, jos he eivät ole ymmärtäneet. Etätoteutuksessa jouduttiin usein pitämään kameroita pois päältä, että yhteydet toimisivat hyvin.

Haastateltavat korostivat, kuinka tärkeää ryhmähenki on, joka näkyy esimerkiksi siinä, miten opiskelijat auttavat toinen toistaan. *“He, jotka osaavat enemmän, he ovat mukana koko ajan siinä ... He eivät jää sinne tylsistyneinä odottamaan, et milloin päästään eteenpäin, vaan he ovat ihan mukana auttamassa muitakin saamaan niinku ymmärtämään.”* Vertaistuen merkitys on korostunut hyvin vahvasti näissä ryhmissä. Opetus tarjoaa turvallisen ympäristön, jossa on mahdollisuus kysyä apua ja neuvoja. Asioita käydään läpi moneen kertaan. Näin varmistetaan, että kukaan ei jää jälkeen. Turvallinen ympäristö antaa rohkeutta kokeilla asioita, jotka ovat vieraita ja tuntuvat vaikeilta. Vertaisohjaaja kertoi haastattelussa, miten hyvä mieli tulee, kun osallistujat kertovat, että nyt *“mä uskallan yrittää”*.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme nostaa esiin digitaitojen vahvistamisen merkitystä kotoutumiseen ja osallisuuteen. Kohderyhmämme olivat maahan muuttaneita naisia, jotka olivat osallistuneet Hakeva-hankkeen järjestämään digiopetukseen. Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme kautta halusimme selvittää, minkälaisia kokemuksia naisilla oli tästä digiopetuksesta. Toisen tutkimuskysymyksen avulla selvitimme millä tavoin digiopetusta voisi kehittää vastaamaan kohderyhmän tarpeisiin. Saimme vastauksia näihin kysymyksiin osallistujien täyttämistä kyselylomakkeista sekä digiopettajien ja vertaisohjaajien haastatteluista. Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijan haastattelu antoi laajempaa käsitystä hankkeen tavoitteista ja kehittämissuunnitelmista.

Tutkimuksen kohderyhmän kannalta oli merkittävää, että digiopetusta toteutettiin saavutettavasti. Saavutettavuus näkyy sekä kielellisessä toteutuksessa että sisällössä. Kotiva-kurssin ryhmissä opetusta annettiin selkosuomeksi ja asioita toistettiin tarpeen mukaan. Somalin- ja arabiankielisten vertaisryhmien osallistujat saivat ohjausta omalla äidinkielellään. Etäyhteydellä toteutetussa opetuksessa on haastavampaa varmistaa, että kaikki pysyvät mukana ja saavat esitettyä kysymyksiä. Toisaalta etäopetuksen toteutuksessa käytetään digitaalisia laitteita ja vahvistetaan sitä kautta osaamisen kehittymistä. Etäopetuksessa täytyy lisäksi huomioida se, että osallistujilla ei välttämättä ole kotona tietokonetta. Digiopetuksessa kannattaa siinä tapauksessa keskittyä erityisesti älypuhelimien käyttöön.

Tutkimuksemme tulokset sekä kyselylomakkeiden että haastattelujen perusteella osoittavat, että digipajojen osallistujat ovat kokeneet digiopetuksen tärkeäksi ja hyödylliseksi. Arkeen liittyvän sähköisen asioinnin harjoittelu vahvistaa oman elämän hallintaa, joka on keskeinen tekijä osallisuuden kokemisessa (Isola ym., 2017, s. 25; Nussbaum, 2011, s. 34). Arjen asioinnin sisällyttäminen digiopetukseen luo motivaatiota oppimiseen. Erityisesti vertaisryhmissä on hyvin

mahdollisuuksia huomioida osallistujien toiveita digiopetuksen sisällön suhteen, kun opetuskertoja on määrällisesti paljon enemmän.

Digipajojen toteutuksissa näkyi vahvasti se, että sähköinen asiointi edellyttää digitaalisten palveluiden lisäksi sekä suomen kielen osaamista että palvelujärjestelmän tunteesta. Digi arkeen –neuvottelukunta (2019) on erikseen korostanut digitaalisten palveluiden kognitiivisen saavutettavuuden, eli ymmärrettävyyden ja helppokäyttöisyyden, tarvetta maahan muuttaneiden parissa. Digipajojen osallistujilla oli suuri tarve opastukseen eri palveluiden sähköisen asiointin käyttämisessä. Digipettajat toivoivatkin mahdollisuutta saada tunnuksia palveluihin, joiden avulla voisi näyttää mallia eri hakemusten täyttämässä. Omien asioiden itsenäinen hoitaminen tukee vahvasti kotoutumista.

Hakeva-hankkeen kohderyhmänä on erityisesti syrjäytymisen vaarassa olevat henkilöt. Heidän tavoittamiseen tarvitaan matalan kynnyksen palveluita eri puolilla Helsinkiä. Hankkeen yhteistyö eri järjestöjen ja organisaatioiden kanssa mahdollistaa tarjonnan laajuutta. Yhteisöllinen toimintamuoto vahvistaa myös sosiaalista osallisuutta ja sen myötä aktiivista kansalaisuutta (European Commission, 2020; Pajula, 2014). Mahdollisuus omakieliseen ohjaukseen tukee digitaalisten harjoittelua, mutta suomen kielen opetuksen yhdistäminen digiopetukseen palvelee kokonaisvaltaisemmin kotoutumista. Mäkinen ja Sihvonen (2016) ovat suositelleet digiopetuksen yhdistämistä suomen kielen opetukseen heti kotoutumisen alkuvaiheessa.

Kotiva-ryhmien osallistujat eivät välttämättä saa haltuun kaikkia sivustoja ja sovelluksia, joita digiopetuksen aikana käydään läpi, mutta opetuksella voi silti olla merkittävä vaikutus. Digipettajien ja vertaisohjaajien kokemus on, että monet ovat saaneet rohkeutta käyttää laitteita ja kokeilla eri sivustoja. Ryhmien tarjoama vertaistuki ja turvallinen ympäristö luovat hyvät edellytykset kokeilla itselle uusia asioita. Rohkaiseva ilmapiiri ja onnistumisen kokemukset voivat innostaa jatkamaan opettelua muualla. Hakeva-hankkeen kokonaistavoitteisiin kuuluu ohjata henkilöitä löytämään jatkossa lisää ohjausta digitaidoissa.

7.2 Eettisyys ja tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessamme varten tarvittiin tutkimusluvan hakemista. Tutkimuksemme aineiston keruuta varten haimme tutkimuslupaa Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta tammikuussa 2020. Noudatimme tutkimuksessamme hyvää tieteellistä käytäntöä ja eettisyyttä. Toteutimme tutkimusta ja tulosten tallentamista ja esittämistä rehellisesti, huolellisesti ja tarkkuudella Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, i.a). Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan myöntämän tutkimusluvan mukaisesti emme keränneet kyselylomakkeilla henkilötietoja. Teimme tämän selväksi osallistujille kyselylomakkeen saatekirjeessä (Liite 3). Kävimme läpi tutkimuksen aiheen ja tarkoituksen ennen lomakkeen täyttämistä yhteisesti jokaisen ryhmän kanssa. Osallistujilla oli mahdollisuus kysyä lisäkysymyksiä tai pyytää selvennystä ennen lomakkeiden täyttämistä. Tutkimuksemme haastatteluja varten teimme saatekirjeet ja suostumuslomakkeet.

Kyselylomakkeiden täyttäminen oli vapaaehtoista. Lomakkeen ensimmäisessä kohdassa pyysimme lupaa vastausten käyttämiseen tutkimuksessamme. Kävimme jokaisessa ryhmässä läpi tämän kohdan merkityksen. Osa vastaajista jätti tämän suostumuskohdan tyhjäksi, joten jätimme ne lomakkeet huomioimatta. Olimme voineet rakentaa lomakkeen niin, että ensimmäiseen kohtaan olisi pakko vastata, jotta voisi jatkaa seuraaviin kysymyksiin. Emme ole varmoja oliko suostumuksen poisjättäminen tarkoituksellista, mutta tutkimuslupamme ehdot sekä tutkimuksemme eettisyys ohjasivat meidät jättämään pois ne vastaukset, joista suostumus puuttui.

Koronarajoitukset vaikuttivat tutkimuksemme toteutukseen niin, että kaikki aineiston keruu toteutettiin etäyhteydellä. Etätoteutukset toimivat teknisesti hyvin eikä etäyhteydellä ollut suurta merkitystä haastattelujen toteutuksessa. Kyselylomakkeiden kohdalla etätoteutus aiheutti haasteita. Kävimme kaikissa ryhmissä rauhallisesti läpi lomakkeen kysymykset ja vastasimme osallistujien kysymyksiin siihen liittyen. Oli kuitenkin mahdotonta varmistua siitä, että kaikki pysyivät mukana ja ymmärsivät kaikki lomakkeen kohdat. Osallistujien ollessa kotona heillä saattoi

myös tulla keskeytyksiä lomakkeen täyttämässä lastensa takia. Kysymysten ja vastausvaihtoehtojen olisi pitänyt olla vielä yksinkertaisempia ja selkeitä.

Kielelliset haasteet vaikuttavat tutkimuksemme luotettavuuteen. Olimme pyrkineet tekemään kyselylomakkeesta selkeän ja helposti ymmärrettävän. Vastauksen perusteella huomasimme, että moniosaisiin kysymyksiin jäi useita tyhjiä kohtia. Olisimme saaneet varmemmin vastauksen kaikilta, jos jokainen asia olisi ollut selkeästi oma kysymyksensä. Lähitoteutuksessa olisimme voineet paremmin selventää ohjeita. Eri sivustoista kysyttiin jokaisesta neljä kysymystä. Neljänteen kysymykseen kuului vastata, jos oli vastannut aiemmin, että on käyttänyt kyseistä sivustoa. Kysymyksiin 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37, 41, 45 ja 49 (Liite 1) tuli enemmän vastauksia kuin olisi pitänyt. Kysymyksenasettelu oli siten liian hankala ja jätimme huomioimatta nämä kysymykset tuloksissamme.

7.3 Pohdinta opinnäytetyöprosessista

Opinnäytetyöprosessi on ollut antoisa ja opettavainen kokemus. Tutkimuksen aihe ja kohderyhmä valikoituivat opintojemme suuntautumisen kautta. Olimme molemmat suorittaneet opintokokonaisuuden ”moninaisuus ja monikulttuurisuus sosiaalialan työssä”. Opintojemme harjoitteluissa olemme myös työskennelleet tutkimuksemme kohderyhmän kanssa. Digitaitojen tärkeys ja niiden vaikutus koutumiseen nousi esiin kiinnostavana tutkimusaiheena erityisesti harjoitteluympäristöjen kautta.

Tutkimusluvan hakeminen oli hidas prosessi ja jännitimme sen onnistumista. Luvan saapuessa pääsimme sitten hyvin vauhtiin kyselylomakkeen luomisessa ja aikataulujen sopimisessa. Yhteistyö Hakeva-hankkeen ja Helsingin työväenopiston Kotiva-ryhmien kanssa sujui erittäin hyvin. Saimme tärkeää palautetta ja ohjausta kyselylomakkeen selkokieliseen muotoiluun. Meidät otettiin todella hyvin vastaan kaikissa ryhmissä, joissa vierailimme etäyhteydellä. Haastatteluissa oli myös hyvin avoin ja positiivinen ilmapiiri. Esittelimme tutkimusten tuloksia hankkeen työntekijälle sekä Kotivan opettajille ja vertaisohjaajille kesäkuussa 2021.

Kyselylomakkeen luominen sekä haastattelujen litterointi olivat uusia kokemuksia meille molemmille. Tutkimuksen valmistelu ja toteutus ovat vaatineet suunnittelua ja organisointikykyä, sillä opinnäytetyöprosessin aikana olemme suorittaneet myös harjoitteluja sekä muita opintoja. Prosessin aikana kehittyneet organisointitaidot ovat hyödyksi myös tulevissa töissä ja opinnoissa. Tiedostamme myös, että tutkimusta voisi tehdä vielä huolellisemmin ja syvällisemmin, jos siihen olisi mahdollista laittaa enemmän aikaa.

7.4 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyömme tukee ammatillisuutemme kehitystä kotoutumiseen liittyvien kysymysten parissa. Sekä tietoperustaan perehtyminen että aineistonkeruu ovat syventäneet ymmärrystämme kotoutumiseen vaikuttavien tekijöiden moninaisuudesta. Maahan muuttaneiden henkilöiden kanssa työskennellessä on tärkeä huomioida ihmisten yksilölliset tilanteet. Suomeen kotoutuvien henkilöiden taustat ja kotoutumisen prosessit ovat hyvin moninaisia. Sosiaalialan ammattietiikan keskeisiin periaatteisiin kuuluu jokaisen ihmisen yksilöllisen kokonaisuuden huomiointi (Heikkinen, 2017).

Sosionomin kompetenssit ja ydinosaaminen on jaettu kuuteen osa-alueeseen: sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetenssi liittyy osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. (Arene, 2017, s.10.) Opinnäytetyömme aihe paneutui erityisesti sosiaalialan eettisiin kysymyksiin sekä kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen.

Tutkimuksemme keskittyi osallisuuteen erityisesti digitalisaation näkökulmasta sekä siihen liittyvistä saavutettavuuden kysymyksistä. Sosiaalialan ammattilaisina meidän on osattava arvioida toiminnan ja järjestelmien saavutettavuutta ja

niiden merkitystä osallisuuden toteutumisessa. Vaikuttamistyö kuuluu kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen.

Opimme opinnäytetyömme kautta paljon verkostojen ja yhteistyön merkityksestä. Yhteistyökumppanit erityisesti järjestösektorilla ovat arvokkaita kohderyhmien tavoittamiseen ja toimintamallien kokeilemiseen. Tutkimuksemme aikana kävi ilmi, että monet tahot tarjoavat tukea henkilöille, joilla on puutteita digitaidoissa. Kyky ohjata ihmisiä tarvitsemiensa palvelujen piiriin on olennainen taito tulevissa töissämme.

Opinnäytetyömme aihe tarjosi meille selkeän esimerkin siitä, mihin sosionomin kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista tarvitaan. Tulevissa työtehtävissämme pääsemme soveltamaan sitä käytäntöön. Tavoitteenamme on edistää kaikin tavoin kotoutumista ja osallisuutta.

LÄHTEET

- Allmann, K. & Blank, G. (2021). Rethinking digital skills in the era of compulsory computing: methods, measurement, policy and theory. *Information, Communication & Society*, 24(5), 633–648.
- Arene. (2017). *Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä*. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017). http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Carretero, S., Vuorikari, R. & Punie, Y. (2017). *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use*. Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281>
- Digi arkeen –neuvottelukunta. (28.3.2019). *Digitaalinen Suomi – Yhdenvertainen kaikille. Digi arkeen –neuvottelukunnan toimintakertomus*. Valtiovarainministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161486/VM_2019_23_Digitaalinen_Suomi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- European Commission. (24.11.2020). *Action plan on Integration and Inclusion 2021–2027*. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/pdf/action_plan_on_integration_and_inclusion_2021-2027.pdf
- Heikkinen, A. (toim.). (2017). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. Talentia. <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- Helsingin kaupunki. (21.2.2019). *Hankkeet ja projektit*. Saatavilla <https://www.hel.fi/sto/fi/tyovaenopisto-esittely/organisaatio/hankkeet>
- Helsingin kaupunki. (22.1.2021). *KOTIVA – Suomen kielen kurssit*. Saatavilla <https://www.hel.fi/sto/fi/opiskelu/kotiva-hanke/>
- Helsingin kaupunki. (22.3.2021). *KOTIVA-vertaisryhmät*. Saatavilla https://www.hel.fi/sto/fi/opiskelu/KOTIVA_vertaisryhmat/

- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, L., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. (Työpaperi 33/2017). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Karvonen, S. (2019). Koetun hyvinvoinnin tila tunnuslukujen valossa. Teoksessa L. Kestilä & S. Karvonen (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi 2018* (s. 96–100). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-256-7>
- Kela. (i.a.). *Service in different languages*. Saatavilla 4.9.2021 <https://www.kela.fi/web/en/other-languages>
- Komission tiedonanto. (2001). *Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen*. KOM/2001/0678 lopullinen. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A52001DC0678>
- Kuusio, H., Lämsä, R., Kazi, V. & Leemann, L. (2020). Sosiaalinen ja poliittinen osallistuminen. Teoksessa H. Kuusio, A. Seppänen, S. Jokela, L. Somersalo & E. Lilja (toim.), *Ulkomaalaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019* (s. 69–74). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-034-1>
- Kuusio, H., Seppänen, A., Jokela, S., Somersalo, L. & Lilja, E. (toim.). (2020). *Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019*. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 1:2020). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-034-1>
- KvantiMOTV. (26.8.2010). *Kyselylomakkeen laatiminen*. <https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- L 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kotoutumisen%2>
- L 401/2015. Kuntalaki 10.4.2015 <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#O2L5P20>

- Moilanen, T., Ojasalo, K., & Ritalahti, J. (2015). Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. (3.-4 p.). Sanoma Pro.
- Mulinari, D., Keskinen, S., Irni, S. & Tuori, S. (2009). Introduction: Postcolonialism and the Nordic Models of Welfare and Gender. Teoksessa S. Keskinen, S. Tuori, S. Irni & D. Mulinari (toim.), *Complying with Colonialism. Gender, Race, and Ethnicity in the Nordic Region* (s. 1–16). Ashgate.
- Nieminen, T., Sutela, H. & Hannula, U. (toim.). (2015). *Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014*. Tilastokeskus. https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluetteloyyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf
- Nussbaum, M. C. (2011). *Creating Capabilities. The Human Development Approach*. Harvard University Press.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. (2006). *Haastattelu*. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.). *Osallisuuden edistäminen*. Saatavilla 5.12.2020 <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Säävälä, M. (2011). *Perheet muuttoliikkeessä. Perustietoa maahan muuttaneiden kohtaamiseen*. (Katsauksia E41). Väestöliitto. http://vaestoliitto.fi/directo.fi/@Bin/c528cc4415844bf982c6d6499dfd3eba/1630844373/application/pdf/2287072/perheet%20muuttoliikkeessä_web.pdf
- Tilastokeskus. (i.a.-a). *Maahanmuuttajat väestössä*. Saatavilla 8.5.2021 https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_4
- Tilastokeskus. (i.a.-b). *Käsitteet ja määritelmät*. Saatavilla 8.5.2021 <https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/kasitteet-ja-maaritelmat.html>
- Tilastokeskus. (i.a.-c). *Vieraskieliset*. Saatavilla 8.5.2021 <https://tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (i.a.). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa. Htk-ohje 2012*. Saatavilla 20.12.2020 <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012>

- Työ- ja elinkeinoministeriö. (i.a.). *Kuka tekee alkukartoituksen?* Saatavilla 7.8.2021 <https://kotouttaminen.fi/kuka-tekee-alkukartoituksen->
- Valtiovarainministeriö. (25.2.2020). *Digitalisaation edistämisen ohjelma 2020–2023. Toimintasuunnitelma 2020.* Valtiovarainministeriö. <https://vm.fi/documents/10623/1464506/Digitalisaa-tion+edist%C3%A4misen+ohjelman+toimintasuunnitelma/5cd124e3-ec59-2fcb-79e0-a501f7ec404c/Digitalisaa-tion+edist%C3%A4misen+ohjelman+toimintasuunnitelma.pdf>
- Valtiovarainministeriö. (i.a.). *Saavutettavuus.* Saatavilla 23.5.2021 <https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>
- Van Deursen, A. J. A. M., Helsper, E. J., Eynon, R. & Van Dijk, J. A. G. M. (2017). The Compoundness and Sequentiality of Digital Inequality. *International Journal of Communication*, 11, 452–473. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/5739/1911>
- Vilkkä, H. (2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet.* https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Wass, H. & Weide, M. (2015). Äänestäminen osana poliittista kansalaisuutta. Maahanmuuttotustaisten äänioikeutettujen osallistuminen vuoden 2021 kuntavaaleissa. (Selvityksiä ja ohjeita 26). Oikeusministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76590/omso_26_2015_aanestaminen_maahanmuutt_78_.pdf

LIITE 1. Kyselylomake

Digiopetus kysely

1

Minulle on kerrottu mihin kyselyn vastauksia käytetään. Annan luvan minun vastausten käyttämiseen.

Kyllä

2

Kuinka kauan olet asunut Suomessa?

__ vuotta

Enter your answer

3

Onko sinulla

Älypuhelin

Tietokone

Tabletti

4

Osaan käyttää

	Paljon	Vähän	En osaa
Älypuhelin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tietokone	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tabletti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

5

Digiopetus

	Kyllä	Vähän kyllä	En osaa sanoa	Vähän ei	Ei
Digiopetus auttoi minua	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Minun digitaidot ovat nyt paremmat	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ymmärsin opetusta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Haluan lisää digiopetusta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Digiopetus auttaa minua saamaan töitä tulevaisuudessa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Next

Digiopetus kysely

KELA



Asiointipalvelu

Etusivu

- [Omat tiedot](#)
- [Henkilötietojen muutos](#)
- [Tilinumeron muutos](#)
- [Lapsilisä](#)
- [Lastenhoidon tuki](#)
- [Yleinen asumistuki](#)

6

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

7

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

8

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

9

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

TE-PALVELUT



TE-palvelut
tjänster | services

Suomi ▼ | A A A

OMA ASIOINTI

Asioi verkossa

Tervetuloa asioimaan kanssamme!

Oma asiointi on henkilöasiakkaiden verkkopalvelut yhteen kokoava sivusto. Kirjautuusi sisään näet ajankohtaiset tiedot tilanteestasi palvelun etusivulla. Lue asiointiohjeet ja vastaanottoilmoitukset tarkasti ja toimi niiden mukaisesti.

Oma asiointi -palvelussa ilmoittamasi tiedot tallennetaan [TE-palvelujen asiakastietojärjestelmään](#).

Kirjautuminen palveluun

Tunnistautuneena voit aloittaa tai päättää työnhakusi, muuttaa työnhakutietojasi tai vain katsella niitä.

Kirjaudu palveluun ▶

10

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

11

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

12

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

13

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Digiopetus kysely

EnterFinland (Migri)

Kirjaudu sisään


EnterFinland

14

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

15

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

16

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

17

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Omakanta

Kansalaiset Sote-ammattilaiset Järjestelmäkehittäjät På svenska In English Other languages

Kanta

[Ohjeet ja asiointi](#) [Tietojen käyttö ja turvallisuus](#) [Tuki](#) [Ajankohtaista](#) [Tietoa ja hyödyt](#)

Kansalaiset > Ohjeet ja asiointi > Omakanta

OHJEET JA ASIOINTI

Tiedot Kannassa >

Omakanta

Omakanta

Omakannassa näet omat terveystiedot ja reseptit, voit pyytää reseptin uusimista sekä tallentaa elinluovutus- ja hoitotahdon.



18

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

19

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

20

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

21

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Helsingin kaupunki (asuntohakemus,
päiväkotihakemus)

22

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

23

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

24

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

25

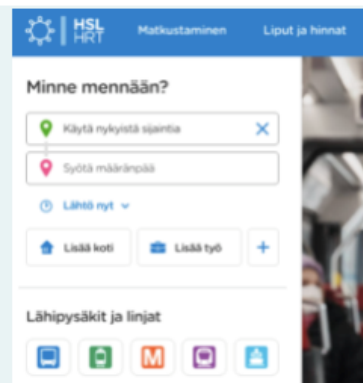
Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Reittiopas




26

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

27

Osaan käyttää 

- Paljon
- Vähän
- En osaa

28

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

29

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Verkkopankki **Kirjaudu verkkopankkiin**

S-MOBIILILLA TUNNUSLUKUTAULUKKOLA

Kirjaudu S-mobiililla ja QR-koodillaKirjautuminen onnistuu puhelimen ja alla olevan QR-koodin avulla ilman tunnuksien antamista. [Kätsö video](#)

- 1 Avaa S-mobiili ja valitse alavalikosta "Minä".
- 2 Valitse "Lue QR-koodi" ja seuraa S-mobiilin ohjeita.




30

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

31

Osaan käyttää 

- Paljon
- Vähän
- En osaa

32

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

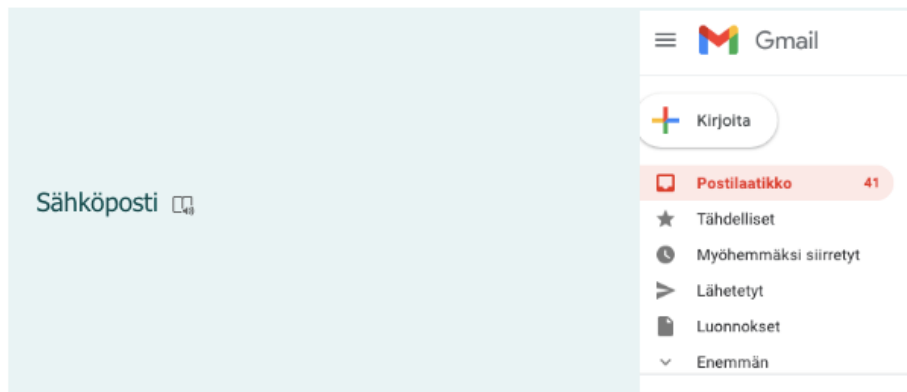
33

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next



34

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

35

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

36

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

37

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

The screenshot shows the Wilma application interface. At the top, there are navigation tabs: Wilma, Viestit, Suoritukset, Kokeet, and Tuntimerkinnot. The main content area is titled 'Wilma'. On the right side, there is a 'Viestit' (Messages) section with the text 'Sinulle ei ole yhtään uutta viestiä.' and a link 'Kirjoita uusi viesti'. Below that is a notification from 'Ylläpito tiedottaa' (System Administration) regarding 'Wilman sähköpostin huoltokello'. At the bottom, it says 'Opinnot tässä jaksossa'.

38

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

39

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

40

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

41

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

WhatsApp



42

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

43

Osaan käyttää


- Paljon
- Vähän
- En osaa

44

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

45

Jos olet käyttänyt vastaa: 

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

Facebook



46

Olen käyttänyt

- Kyllä
- Ei

47

Osaan käyttää

- Paljon
- Vähän
- En osaa

48

Haluan oppia käyttämään

- Kyllä
- Ei

49

Jos olet käyttänyt vastaa:

	Kyllä	Ei
Osaan käyttää yksin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Käytän paljon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Helppo käyttää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Back

Next

50

Muita nettisivuja joita käytän paljon. 📄

Kirjoita tähän:

Enter your answer

Back

Submit

LIITE 2. Haastattelukysymykset

Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijan haastattelukysymykset

1. Kerro Hakeva-hankkeesta (tavoitteet, kohderyhmä, rahoitus)?
2. Millä tavalla hanke tukee maahan muuttaneita naisia?
3. Mitä yhteistyötahoja hankkeella on?
4. Missä asioissa hanke onnistunut?
5. Mitä haasteita hankkeessa on esiintynyt?
6. Minkälainen merkitys digitaidoilla on kotoutumiseen/osallisuuteen?
7. Miten kehittäisit digiopetusta?

Digiopettajien ja vertaisohjaajien haastattelukysymykset

1. Mikä on digipajojen sisältö?
2. Minkälaisia tarpeita osallistujilla on digitaitojen suhteen?
3. Minkälaisia onnistumisen kokemuksia digipajoissa on ollut?
4. Minkälaisia haasteita olet kohdannut?
5. Minkälainen merkitys digitaidoilla on kotoutumiseen/osallisuuteen?
6. Miten kehittäisit digiopetusta?

LIITE 3. Saatekirje kyselyn osallistujille

SAATEKIRJE KYSELYN OSALLISTUJILLE

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on ”Digitaidoilla kohti kotoutumista ja osallisuutta”. Digitaidot ovat tärkeitä, jotta saa hoidettua omia asioita ja pääsee opiskelemaan tai töihin. Maahan muuttaneille on tärkeä opettaa digitaitoja, jotta he pääsevät hyvin kotoutumaan Suomeen. Monet maahan muuttaneet naiset, jotka ovat koti-äitejä tarvitsevat apua digitaitojen kanssa. Helsingin työväenopiston Hakeva-hanke järjestää maahan muuttaneille kotivanhemmille digipajoja Kotiva-kursseilla ja somalinkielisissä ja arabiankielisissä kotivanhempien vertaisryhmissä.

Pyydämme teitä digipajojen osallistujia täyttämään kyselylomakkeen. Kysymme lomakkeessa teiltä kokemuksianne digipajoista ja eri sivustojen käyttämisestä. Kysymme miten monta vuotta olette asuneet Suomessa, ja mitä digitaalisia laitteita teillä on. Kyselylomakkeeseen ei tule teidän nimeä, kotiosoitetta, ikää tai mistä maasta olette kotoisin. Emme siis kerää henkilötietoja.

Luemme kaikki täytetyt kyselylomakkeet ja kirjoitamme raportin tuloksista. Se julkaistaan opinnäytetyönä Diakonia-Ammattikorkeakoulussa. Sitä voi kaikki lukea sähköisesti Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyö valmistuu elokuussa 2021. Hävitämme kyselylomakkeet, kun opinnäytetyö on valmis.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Sinun ei ole pakko täyttää kyselylomaketta, jos et halua. Olemme kovin kiitollisia teille, jotka osallistutte!

Kerromme mielellämme lisää, jos on jotain kysyttävää.

Ystävällisin terveisin,

Sara Pykäläinen ja Ayan Sheekh

LIITE 4. Saatekirje haastatteluun osallistujille

SAATEKIRJE HAASTATELTAVILLE

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja halusimme haastatella teitä opinnäytetyötämme varten. Opinnäytetyömme aiheena on ”Digitaidoilla kohti kotoutumista ja osallisuutta. Hakeva-hankkeen digipajat maahan muuttaneiden naisten digitaitoja vahvistamassa.” Tutkimuksen kohderyhmänä on maahan muuttaneet naiset, jotka ovat tällä hetkellä kotiäitejä. Yhteistyötahona on Helsingin työväenopiston Hakeva-hanke.

Tavoitteena on selvittää mitä tukea kohderyhmämme naisille on tarjolla Helsingissä digitaitojen vahvistamiseksi. Tutkimuskysymyksiä ovat: Minkälaisia kokemuksia naisilla on Hakeva-hankkeen digipajoista? Mitä kehittämistarpeita digipajojen suhteen on?

Tutkimuksen aineistona on osallistujien täyttämä kyselylomake sekä Hakeva-hankkeen projektisuunnittelijan ja digipajojen vetäjien asiantuntijahaastattelut. Toteutamme kyselyt ja haastattelut keväällä 2021. Opinnäytetyömme valmistuu elokuussa 2021 ja julkaistaan sähköisesti Theseus-tietokannassa.

Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista. Olemme erittäin kiitollisia mahdollisuudesta haastatteluihin, jotta saamme kattavan käsityksen digipajojen sisällöistä, onnistumisista sekä kehittämistarpeista. Laitamme liitteenä tutkimussuunnitelman sekä suostumuslomakkeen.

Meihin voi olla yhteydessä, jos on jotain kysyttävää.

Ystävällisin terveisin,

Sara Pykäläinen ja Ayan Sheekh

LIITE 5. Suostumuslomake haastateltaville

Suostumuslomake

Opintokokonaisuuden ja tehtävän nimi: Opinnäytetyö

Vastuuhenkilöt: Ayan Sheekh ja Sara Pykäläinen

(Sosionomi-opiskelijat, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsingin kampus)

Suostun Ayan Sheekh:n ja Sara Pykäläisen suorittamaan asiantuntijahaastattelun ja siihen, että haastattelussa antamani tietoja käytetään kyseisen opinnäytetyön tarpeisiin. Haastattelu nauhoitetaan ääninauhurilla.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia digitaitojen vahvistamisen merkitystä kotoutumisessa ja osallisuuden toteutumisessa. Kohderyhmänä on maahan muuttaneet naiset, jotka ovat tällä hetkellä kotiäitejä. Tavoitteena on selvittää, mitä tukea kohderyhmämme naisille on tarjolla Helsingissä digitaitojen vahvistamiseksi. Tutkimuskysymyksiä ovat: Minkälaisia kokemuksia naisilla on Hakeva-hankkeen digipajoista? Mitä kehittämistarpeita digipajojen suhteen on?

Haastatteluaineistoa käsittelevät vain vastuuhenkilöt. Litteroitua haastatteluaineistoa hyödynnetään opinnäytetyössä, joka on julkaisemisen jälkeen julkisesti saatavilla. Nauhoitettua ja litteroitua materiaalia käsitellään luottamuksellisesti. Merkitsemme viittaukset tekstissä henkilökohtaisena tiedonantona. Tarkistamme tekstin haastateltavalla ennen opinnäytetyön julkaisua. Aineisto hävitetään, kun työ on valmis. Opinnäytetyön arvioitu valmistumisajankohta on elokuussa 2021.

Minulle on selvitetty yllä mainitun opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus. Haastattelustani saatavaa aineistoa saa käyttää julkaistavassa opinnäytetyössä. Haastatteluun osallistuminen on minulle täysin vapaaehtoista ja voin milloin tahansa ennen opinnäytetyön julkaisemista kieltää haastattelustani saatavan aineiston käytön. Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä ja haastatteluaineiston käytöstä.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys